

บทบรรณาธิการ

แนวทางการเปลี่ยน “การสูญเสียการเรียนรู้” เป็น “การเพิ่มการเรียนรู้” :

How to Turn “Learning Loss” into “Learning Gains”

1. การสูญเสียการเรียนรู้คืออะไร

ในภาวะปกติเดิม การสูญเสียการเรียนรู้ คือ การที่นักเรียนสูญเสียทักษะทางวิชาการ และความรู้ในช่วงปิดภาคเรียนฤดูร้อนประมาณ 1 เดือน ที่เรียกว่า Summer Learning Loss โดยมีหลักฐานจากผลการทดสอบก่อนปิดภาคเรียนเปรียบเทียบกับผลการทดสอบหลังปิดภาคเรียน พบว่านักเรียนมีทักษะทางวิชาการลดลง แต่แตกต่างกันตามอายุ ระดับชั้น วิชา และสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมทางครอบครัว ในปี 2017 ในสหรัฐอเมริกา พบว่า 1) นักเรียนในระดับชั้นที่สูงกว่ามีการสูญเสียทักษะทางวิชาการมากกว่า 2) วิชาคณิตศาสตร์มีการสูญเสียการเรียนรู้มากกว่าด้านการอ่าน 3) นักเรียนจากครอบครัวรายได้ต่ำมีการสูญเสียการเรียนรู้ด้านการอ่านมากกว่า

ในภาวะปกติใหม่ ช่วงโควิด-19 การสูญเสียการเรียนรู้ คือ การที่นักเรียนสูญเสียทักษะทางวิชาการ และความรู้ในช่วงที่โควิด-19 ระบาดเป็นเวลานาน 2 ปี ที่นักเรียนไม่ได้เรียนในห้องเรียนแบบเดิม ที่เรียกว่า on site หรือ face to face learning แต่ต้องเรียนด้วยตนเองที่บ้าน ทั้งในรูปแบบการเรียนทางไกลด้วยสื่อแบบออฟไลน์และออนไลน์ ทำให้นักเรียนจำนวนมากเรียนได้ไม่เต็มที่ด้วยสาเหตุต่าง ๆ นานา เช่น ไม่มีอุปกรณ์และระบบสนับสนุนสำหรับการเรียนออนไลน์ หรือไม่มีผู้ชี้แนะหรือพี่เลี้ยงในการเรียนรู้ เนื่องจากพ่อแม่ ผู้ปกครองไม่พร้อมด้วยภาระหน้าที่การงานและการประกอบอาชีพ

2. การเพิ่มการเรียนรู้คืออะไร

ในภาวะปกติเดิม การเพิ่มการเรียนรู้ คือ การที่นักเรียนได้เรียนรู้เพิ่มขึ้นในเรื่องที่เป็นความใฝ่ฝันหรือความสนใจของตนเองในช่วงปิดเรียนฤดูร้อน อาจเป็นทักษะทางวิชาการ หรือความรู้ หรือทักษะชีวิต ที่เคยหรือไม่เคยเรียนจากโรงเรียนก็ได้ โดยการสมัครเรียนในโครงการภาคฤดูร้อนที่นักเรียนสามารถเลือกเรียนได้โดยเสรีมากกว่าในภาคเรียนปกติ ที่เรียกว่า Summer Learning Gains

ในภาวะปกติใหม่ ช่วงโควิด-19 การเพิ่มการเรียนรู้ คือ การที่นักเรียนได้เรียนรู้เพิ่มขึ้นในด้านวิธีการเรียนรู้ ทั้งแบบออฟไลน์และออนไลน์เป็นระยะเวลายาวนานมากกว่า 1 ปีการศึกษา นักเรียนที่เรียนออนไลน์ได้เรียนรู้วิธีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล แอปพลิเคชัน และอินเทอร์เน็ตในการเรียนรู้

ที่เรียกว่า สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ (digital learning) และใช้แอปพลิเคชันออนไลน์ (online learning) ได้อย่างคล่องแคล่วมากขึ้น ส่วนนักเรียนที่เรียนทางไกลแบบออนไลน์ ก็ได้เรียนรู้เพิ่มขึ้นในด้านทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่เรียกว่า ศาสตร์และศิลป์ของการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Art and science of self learning) ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญของการเป็นผู้เชี่ยวชาญการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong expert learner) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้เพิ่มมากขึ้นในภาวะโควิด-19 จะเป็นวิธีการเรียนรู้ (How to learn) และวิธีการใช้ชีวิต (How to live) มากกว่าทักษะทางวิชาการและความรู้ แต่ก็มีแนวโน้มว่า เมื่อนักเรียนมีความเชี่ยวชาญในการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ก็จะมีทักษะทางวิชาการและความรู้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในระยะยาว

3. แนวทางการเปลี่ยนแปลง “การสูญเสียการเรียนรู้” และ “การเพิ่มการเรียนรู้”

บทเรียนที่ได้รับจากการวิเคราะห์การสูญเสียการเรียนรู้ และการเพิ่มการเรียนรู้ ทั้งกรณีการปิดภาคเรียนภาคฤดูร้อน และการเปลี่ยนการเรียนช่วงโควิด-19 จะเห็นว่า แนวทางการเปลี่ยนแปลง “การสูญเสียการเรียนรู้” และ “การเพิ่มการเรียนรู้” ที่สำคัญมี 2 แนวทาง คือ

1) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและออนไลน์ เป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้ และการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น แม้ว่าหลังโควิด-19 โรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนแบบเดิม ที่เป็นแบบ face to face หรือ on site ได้แล้ว จะต้องมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลหรือการเรียนแบบออนไลน์เป็นวิธีเสริมต่อไป เพื่อพัฒนาทักษะวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง (self learning) ให้ผู้เรียนทุกคนได้พัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองให้เชี่ยวชาญมากขึ้นต่อไป

2) การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนในสิ่งที่ใฝ่ฝันอยากเรียน ตามเป้าหมายชีวิตที่มีคุณค่าของนักเรียนแต่ละคน (Different learning path) ด้วยวิธีการหรือลีลาการเรียนรู้ (Style of learning) และก้าวอย่างหรือความเร็วในการเรียนรู้ (pace) ของนักเรียนแต่ละคน โดยใช้ Different learning platform เป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้อย่างกว้างขวางต่อไป

ทั้งนี้ การนำแนวทาง 2 แนวทางดังกล่าวไปใช้เพื่อเปลี่ยน “การสูญเสียการเรียนรู้” เป็น “การเพิ่มการเรียนรู้” ในโรงเรียนต่าง ๆ ที่มีบริบทแตกต่างกัน จะต้องใช้วิธีการที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและบริบทของนักเรียน เพื่อให้เกิดการเพิ่มการเรียนรู้กับนักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึง ที่เรียกว่า Inclusive Learning Gains

ศาสตราจารย์ ดร.พญที ศิริบรรณพิทักษ์

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ